

Anton Škerlj: Izziv

Jožefa Miklič: Izziv

Tone Gošnik: POGOVORNI VEČER

J.K.: Kdo skrbi za Glavni trg ·

Jožefa Miklič: AVTOMOBILSKA CESTA MED BREGANO IN BIČEM

Janez Gabrijelčič: RASTOČA KNJIGA

Anton Škerlj: Izziv

Precej časa je že minilo, odkar je izšel zadnji Poročevalec, s katerim je upravni odbor našega društva obveščal člane o svojem delovanju. Ves ta čas ste bili člani lahko seznanjeni z aktivnostmi upravnega odbora le, če ste se udeleževali okroglih miz ali javnih tribun, ki smo jih občasno organizirali, ter na letnih občnih zborih. To je vsekakor premalo.

Izjalovilo se je tudi naše upanje, da se bo večje število članov aktivno vključilo v delovanje društva. Ko smo v minulih letih od ustanovitve društva v novembru 1993 naprej poskušali najti primerne oblike za čim širše udejstvovanje članov in smo se dogovarjali za ustanovitev posameznih sekcij, ki bi se ukvarjale s posameznimi področji našega delovanja, pozivali posamezne pobudnike (pametnih in koristnih pobud ni nikoli manjkalo), da bi se lotili obdelave in izvedbe posameznih akcij, je ostalo to več ali manj pri sklepih in dobrih željah.

Zaradi tega se je upravni odbor odločil, da bo obnovil pisno obveščanje članov o problematiki, s katero se ukvarja in o pobudah, ki jih posreduje izven društva tistim lokalnim dejavnikom, ki naj bi z močjo svoje oblasti in v okviru svojih pristojnosti napravili čimveč koristnega za naše mesto. To pa naj ne bi bil več samo "Poročevalec", ampak "Izziv", kot smo soglasno poimenovali novo glasilo.

Ni moj namen, da naštevam uspešne ali tudi neuspešne pobude in akcije, ki smo jih izvedli v minulih sedmih letih. Rad bi izzval čimveč članov, da bi upravnemu odboru pomagali pri aktivnostih, pa naj bodo to prizadevanja za ureditev posameznih pešpoti ali kolesarskih stez v Novem mestu, izdajanja zbornikov (kot sta bila dosedanja dva zbornika iz leta 1996 in 2000), pri dajanju pobud upravi in občinskemu svetu Mestne občine Novo mesto, kakor tudi pri udeležbah na lokalnih volitvah. Samo tako, če se nas bo več zanimalo in skrbelo za urejeno in kulturno podobo mesta, za kakovostno in zdravo življenje in za zanimanje javnosti za dogajanja v mestu in okolici, ki na vse to vplivajo, lahko računamo na nadaljnje uspehe našega društva.

Vedeti je namreč treba, da vsi, ki delamo v imenu društva in za društvo, opravljamo vse te posle amatersko. Ker nam dela ne zmanjka, lahko postane to prevelika obremenitev za posameznike. Če pa nas bo več aktivno delovalo na vseh področjih, ki so pomembna za boljše počutje v našem mestu, bodo obremenitve posameznikov manjše, naše akcije pa bolj množične in že zato tudi še bolj uspešne.

Naj torej ne bo nikomur izmed članov našega društva odveč ali celo nerodno, da bi poklical katerega od članov upravnega odbora in mu dal svoj predlog ali pobudo za delovanje. V imenu upravnega odbora vam lahko obljubim samo to, da bomo vsakogar, ki bo to želel, povabili na eno izmed sej našega upravnega odbora in pobudo ali predlog skupno obdelali zaradi nadaljnjega delovanja. Povečajmo in razširimo naše delovanje in akcije!

Jožefa Miklič: Izziv

Všec mi je pravzaprav provokativni naslov novega društvenega glasila. Najprej sem poskušala uganiti - koga bo izzval? Bodo to zopet politiki, ki so običajni dežurni krivci za vse, kar se in kar se ne zgodi? Lahko bi bil to izziv ženski ustvarjalni sili ali sposobni mladini, pa kulturnikom, podjetnikom ali bolje vsem, ki živimo na Dolenjskem in v Beli krajini - joj, oprostite, v jugovzhodni Sloveniji. Ja, dobili smo tudi uradno ime za tisto, kar je dr. Toplak, ko je bil še poslanec, poimenoval slovenski jug. No, šalo na stran. Res smo z Izzivom poklicani vsi, toda želim, da bi se počutili najbolj izzvani tisti, ki največ znajo, tisti, ki so si znanje pridobili s pomočjo štipenditorjev, lokalne samouprave ali države, saj je končno vseeno, ali se kot štipenditor odpoveduješ delu svoje plače ali pa plačuješ višje davke v proračun.

Tudi Izziv naj pripomore, da bo znanje kot naše največje bogastvo ustvarjalo v jugovzhodni Sloveniji vedno več in bolje.

Pripomore naj, da "...bodo ljudje ob cestah ostajali in ne po stezah odhajali...", kot je nekoč zapisal Franci Kuhar.

Pomaga naj nam, da bo regija med Ljubljano in Zagrebom najbolj zaželeno bivališče stalno "učee se družbe", za kakršno se zadnje mesece javno zavzema skupina uglednih dobromislečih in dobronamernih Slovencev, ki predlagajo postavitev vsedržavnega pomnika z značilnim imenom RASTOČA KNJIGA. Eden izmed njegovih osrednjih ciljev je zajet v želji, da naj bi bil pomnik istoznačnica za naše rastoče znanje, neprenehni razvoj in neprekinjeno iskanje ter potrditev slovenske istovetnosti.

Tone Gošnik: POGOVORNI VEČER

Vsebinsko bogat pogovorni večer je priredilo društvo lani 28. novembra v prostorih gostišča na Bregu. Uokvirilo ga je s širokim naslovom: Ali smo zadovoljni, ker smo ostali brez poslancev in avtomobilske ceste?

Nekaj odgovorov na to kritično vprašanje zajemajo danes objavljeni prispevki sodelavcev tega Izziva. Govorijo seveda o našem nezadovoljstvu o odnosih države do širše Dolenjske. Pokrajina je že desetletja izvozno naravnana: danes prispeva 17 odst. slovenskega izvoza, a hkrati porablja le 12 odst. uvoza. Naša industrija je že precej robotizirana in terja kvalitetno električno

energijo, a še vedno napaja Belo krajino krajina samo ena električna žica! Vsa Slovenija pozna Krko, Revoz, Danfos, Trimo, TPV, Bramac, Novoles, Labod in druga pomembna podjetja, ki ustvarjajo najbolj prodorno gospodarstvo v državi. Direktor Območne gospodarske zbornice Janko Goleš je na tem večeru med drugim povedal tole: dolensko gospodarstvo ustvarja 78 odst. svoje moči z industrijo in industrijsko predelavo, 12 odst. s trgovino in 10 odst. z ostalo dejavnostjo, V Sloveniji je stanje drugačno: na industrijo v njej odpade 35 odst., kar 35 odst. na trgovino in celih 30 odst. na druge dejavnosti.

Pri tem pa pokrajina trpi zaradi nedograjenih cestnih povezav in gradnja avtomobilske ceste se nam znova odmika na konec desetletja. Ljubljana izredno podcenjuje Zagreb in skoraj milijon njegovih prebivalcev z okolico vred. Bogdan Osolnik, član našega društva od vsega začetka, je v razpravi opozoril na pomen Balkana, ki postaja pomemben činitelj za slovensko gospodarstvo. To je poudaril tudi Leopold Krese, znani javni delavec, ki je povedal, da se Novomeščani v Ljubljani pridružujejo pobudam našega društva za nujne rešitve dušenja Dolenjske, čeprav pokrajina že kar lep čas ne zaostaja za Slovenijo! Na račun gradnje avtomobilske ceste, elektrike, goljufanja z volilno geometrijo, zaradi katerega je Dolenjska brez poslanca v državnem zboru - take in podobne opombe so na srečanju kar deževale. Čuli smo tudi mnenja o državljanski nepokorščini, če bo država še naprej gluha za pereča vprašanja Dolenjske. Pri tem pa ostaja resnica: Društvo Novo mesto je izključno spodbujevalec vseh teh idej, želja in načrtov! Ni in ne more biti operativni uresničevalec perečih nalog - jih pa vedno znova kaže v odprti luči in poziva občine v pokrajini, da odločneje posegajo v reševanje kričečih vprašanj, ki jih mora urejati država.

J.K.: Kdo skrbi za Glavni trg

Na enem izmed srečanj, ki jih organizira Društvo Novo mesto, je Ivan Hrovatič postavil preprosto vprašanje: "Kdo skrbi, komu je osnovna delovna dolžnost skrb za ohranjanje in optimalno rabo Glavnega trga?"

Nastala je mučna tišina, nakar je Ivan kar sam odgovoril, da še vedno ni dorečen pomen "mestna" občina oziroma, da se še ne vedo pravice in dolžnosti mestne občine do mesta Novo mesto. Če mora mestna občina imeti enak odnos do vseh naselij v občini, potem samo mesto ne more terjati od Mestne občine večje pozornosti, čeprav ni dvoma, da jo potrebuje. Vsekakor je od te odločitve odvisna usoda Glavnega trga in drugih mestnih vrednot, ki so zgodovinsko zaznamovale mestno samobitnost Novega mesta. Te vrednote danes zahtevajo stalna dolgoročna vlaganja in skrb za uresničevanje dolgoročnih ciljev. Ne vidim možnosti, da bi tako imenovano "staro mestno jedro" načrtno upravljali, ohranjali ali modernizirali brez predhodne razrešitve lastninskih odnosov, sistematičnega snubljenja investitorjev in ustanovitve institucije, ki bi poskrbela za skupno opredeljena stališča ter njihovo uresničitev. Če Novo mesto vztraja na ohranitvi Glavnega trga kot mestne identitete, potem mora dolgoročno zbirati sredstva za odkup hiš ter pridobiti investitorje, ki bodo finančno sposobni vlagati po standardih spomeniške zaščite ter organizirati dejavnosti, ki same pokrivajo svoje stroške.

Posledica take odločitve mora biti ustanovitev zavoda ali gospodarske družbe, ki bo imel(-a) dolgoročno dovolj pooblastil za sklepanje finančnih poslov z investitorji in proračuni za izvedbo obnove, za določanje namembnosti objektov, za odločanje o prometnem režimu in nenazadnje tudi za odločanje o promociji Novega mesta. Taka konkretna pooblastila bodo osnova za oceno odgovornosti lokalne samouprave in stroke do meščanov in njihovega naravnega zaledja, zlasti pa odgovornosti, da bodo vložena sredstva odprla nova delovna mesta ter bogatila Novo mesto kot regionalno gospodarsko in kulturno središče Dolenjske.

Jožefa Miklič: AVTOMOBILSKA CESTA MED BREGANO IN BIČEM

Če smo včasih godrnjali nad tem, da se neposredno izrekamo o vsaki stvari, moramo danes potarnati, da na večino življenjsko pomembnih področjih izgubljammo znanje in informacije, zato nanje ne moremo več vplivati. Saj ne da bi se mi kolcalo po starih časih, toda če me danes kdo vpraša, kdaj bo vendar že bolj varen prevoz med Bregano in Bičem, se samo globoko zamislim, komu bi bilo potrebno to vprašanje postaviti, da bi dobili odgovor brez "če...".

Nervozni politik me takoj pouči: "Kaj ne veš v kakšnih časih živimo, da je treba varčevati itd...?". Tisti iz Ljubljane mi očita zahteve Trebnjega, ki da so enormne, brez razmisleka, da takih projektov pa Slovenija res ne bo uresničevala... Malo pogumnejša Brežičanka me usmerja po odgovor na DARS s predlogom, da bodo oni začeli kar tam v Drnovem, mi pa poskusimo v Mačkovcu.

Med ljudmi je vse živo idej, kar samo dokazuje, da je njihovo življenje tesno povezano z cesto in da tega dejstva še posebno ne sme zanemarjati civilna iniciativa tega dela Slovenije.

Zadnje resnejše razprave so bile po občinskih svetih v prejšnjem sklicu, ko se je razpravljalo o poteku trase, o dveh priključkih za Novo mesto, o trgovski ponudbi ob avtomobilski cesti in o tunelu pod Karteljevem.

Menda so takrat tudi Trebanjci rekli svojo zadnjo besedo. O Beli krajini se je samo šušljalo, da bo dobila novo cesto čez Gorjance, po kateri se bo prišlo v Novo mesto nekje za Gotno vasjo.

Kaj počno Posavci, se ni kaj dosti vedelo. Ker je po teh razpravah vse utihnilo, je bilo na nekem zboru v Novem mestu ustanovljeno Društvo za izgradnjo avtomobilske ceste, o katerem pa se pozneje ni kaj dosti slišalo. Ob obisku kakšnega državnega funkcionarja ali uslužbenca se razprava o avtomobilski cesti nekoliko razplamti in po njegovem odhodu zopet zamre.

Nikoli do sedaj pa še ni bilo nikjer povedano, sklenjeno ali vsaj nakazano, kdo (ime in priimek) med Bičem in Bregano skrbi (je plačan za to), da se bo ta del nove ceste kdaj izgradil. Kdo je pooblaščen za odločanje in je nam, davkoplačevalcem, odgovoren za pravočasno in kakovostno izvedbo izgradnje? Za mene je projekt izgradnje avtomobilske ceste med Bičem in Bregano zahteven projekt, ki mora imeti popolnoma nedvoumno razgrajeno organizacijo poslovanja, odločanja in financiranja ter enega

odgovornega vodjo.

Ne znam si predstavljati, kako bi lahko obdržali svojo uspešnost v Trimu, Revozu, Krki, Labodu in drugje, če generalni managerji ne bi imeli pooblastil, če se jim ne bi zaupalo in bi za preverjanja ustanavljali razne agencije, sklade, sekretariate in podobne "stopničke", po katerih se je treba plaziti, da dosežeš cilj.

Avtomobilsko cesto bi hitreje in kakovostnejše zgradili, če bi se bolje organizirale in medsebojno povezale tudi občine ob avtomobilski cesti in tiste občine, ki bodo svoje lokalne ceste urejale z njo. Župani vseh zainteresiranih občin naj se s podpisom protokola dogovorijo o poslih, ki jih bodo v zvezi z gradnjo avtomobilske ceste opravljali skupno in o osebi, ki ji bodo zaupali vodenje izvedbe teh skupnih poslov.

Pooblaščenec bo lahko oblikoval svoj lobi, se pravno veljavno pogovarjal z državnimi organi, opozarjal na nevarnosti, informiral javnost ter pravočasno reagiral na kakršen koli ukrep.

Napačno bi bilo misliti, da bodo s tem prenehale vse skrbi posamezne občine do nove ceste! Te ostajajo, samo pooblaščenec bo poskrbel, da jih bodo reševali ob pravem času in na pravem mestu. S pooblastili vseh občin bo taka oseba močna protiutež zamišljenim odločitvam v državnih organih, če bi te bile različne od interesov ljudi ob bodoči avtomobilski cesti.

Znan je izrek, da je v slogi moč. Župani: ustvarite zato tako "moč", da bomo čimprej zaživelci bolj ob novi avtomobilski cesti!

Janez Gabrijelčič: RASTOČA KNJIGA

Večina drugih narodov si je ob prehodu v novo tisočletje postavila in si še postavlja spomenike, ki temeljijo na izkazovanju moči, na zavojevanju tujih ozemelj in ljudstev. Slavijo in povečujejo surovo fizično moč, ki naj vpliva bližnjim sosedom in oddaljenim narodom strah in spoštovanje do velikosti, do vojaške moči, do kvantitete.

Predlagani pomnik, s katerim naj bi naša generacija simbolično opredelila 10. obletnico naše države, 100. obletnico Brižinskih spomenikov, 450. obletnico prve slovenske knjige, 200. letnico rojstva Franceta Prešerna in Antona Martina Slomška ter prehod v novo tisočletje, naj bi bil drugačen. Vsebinsko naj bi temeljil na duhovni dimenziji našega naroda, ki bi ga simbolično predstavljala "Rastoča knjiga" kot poseben poduhovljen prostor (lahko v stilizirani obliki knjige), s specifično sporočilnostjo in namembnostjo.

Že Brižinski spomeniki so nas v zgodnjem srednjem veku nekako zaznamovali kot narod knjige, kulture, znanja, sožitja in s tem strpnosti. To se je potem nadaljevalo s Trubarjevima knjigama Abecedarijem in Katekizmom, z Dalmatinovo Biblijo in še z mnogimi drugimi.

Tudi danes pomeni knjiga in vse, kar je z njo povezano, veliko in pomembno razsežnost v življenju in delu slovenskega človeka. Po različnih raziskavah pride na Slovence toliko na novo izdanih knjig, kot je to le malokje drugje po svetu. In to pomeni v sedanjih razmerah vsestranskega preoblikovanja sveta veliko prednost in priložnost.

Knjiga, in to nenavadna knjiga, pač pa Rastoča knjiga, naj bi simbolično opredelila in predstavljala dosednji razvoj ter identiteto Slovencev in ga določala tudi vnaprej. Naša generacija bi napisala svojo, podobno pa vsaka naslednja generacija Slovencev.

Upoštevali bi skratka "koncept rasti", ki je bil žal v dosedanjem razvoju našega naroda tolikokrat omejevan ali razvrednoten.

Vsebinsko je projekt Rastoča knjiga povezan predvsem z Narodno in Univerzitetno knjižnico v Ljubljani. Dejavnosti, povezane z Rastočo knjigo, pa naj bi pomenile tudi nov impulz pospešitvi priprav za novogradnjo te pomembne institucije.

Navedeni projekt je prežet z dobrohotnostjo in dobronamernostjo ter temelji na upoštevanju dosežkov teorije in prakse doktrine organizacijskega razvoja. Predlog odseva prijazno in dobronamerno razmišljanje ter pozitivno naravnost.

Kot smo že omenili, bo verjetno veliko Slovencev mnenja, da je v sedanji situaciji bolj potrebno narediti kaj drugega. Vendar se bo prepričanost o potrebnosti izgradnje takega pomnika iz dneva v dan ob ustrezni medijski spremljavi bolj uveljavljala.

Tako bomo npr. v javnih medijih, zlasti pa na internetu, spremljali število Slovencev, ki so prispevali za pomnik in znesek, ki se bo do tedaj nabral. Začetek zbiranja prispevkov bo 8. februar, proces zbiranja pa se bo končal 25. junija letos.

Zavedati se moramo, da iz nič ni nič, oziroma kot so dejali Latinci: "ex nihilo nihil fit". Končno bi lahko Slovenci preživeli izjemne psihološke in simbolne izzive, ki jih poraja in nudi sedanji čas tudi brez Rastoče knjige. Bistvo stvari pa je v vprašanju, ali hočemo biti aktiven dejavnik pri preoblikovanju sveta in kljub splošni globalizaciji sveta poudariti tudi našo lastno identiteto, ali pa biti le statist in nem posnemovalec drugih.

Odgovor tistih, ki podpirajo opisani predlog, je jasen: vključevati se v svetovne tokove na vseh ravneh, pri tem pa prav zaradi obogatitve teh tokov in povezav gojiti lastno drugačnost, identiteto in izvornost.

Pomenljivo je poudariti, da je veliko število Slovencev že pisno in ustno izrazilo svoje soglasje s predlagano akcijo. Tem Slovcem, organizacijam in društvom, a tudi vsem drugim, moramo omogočiti, da se udeležijo njihova plemenita volja.

Omenimo na koncu, da ima Rastoča knjiga naslednja sporočila in cilje:

- povabilo k združevalnemu razmišljanju in delovanju,
- videnja in dejavnosti sedanjega rodu Slovencev,
- odgovor na izzive časa,
- simbol slovenske preteklosti, sedanjosti in predvsem prihodnosti,
- istoznačnica za rastoče znanje in neprenehani razvoj,
- prijazno napotilo k skupnemu podjetju,
- sožitje naše kulture in ekonomije,
- iskanje in potrđitev slovenske istovetnosti,
- nekaj, kar nas lahko dela razpoznavne proti drugim narodom,

- blagovna znamka Slovenije,
- ena izmed ključnih kulturnih podob Slovenije,
- uresničitev Groharjeve želje, ki pa ni bila in ni samo njegova, da mora
- biti naša prihodnost lepša,
- povečevanje narodove duhovne moči in življenjske sile,
- nasprotje trditvi, da smo narod hlapcev,
- pomnik in utemeljitelj "slovenske besede",
- zahvala vsem znanim in neznanim Slovencem, ki so ustvarjali in pisali v slovenščini,
- tržni podvig, ki ponuja tudi na področju trženja nove možnosti,
- ekonomska spodbuda, ki bo odprla nova delovna mesta,
- pristop, ki bo utrdil našo samozavest, samobit-nost in samozaupanje,
- prikaz slovenske inovatorske misli,
- razširitev modela organizacijskega razvoja,
- videnje odlične Slovenije ...